

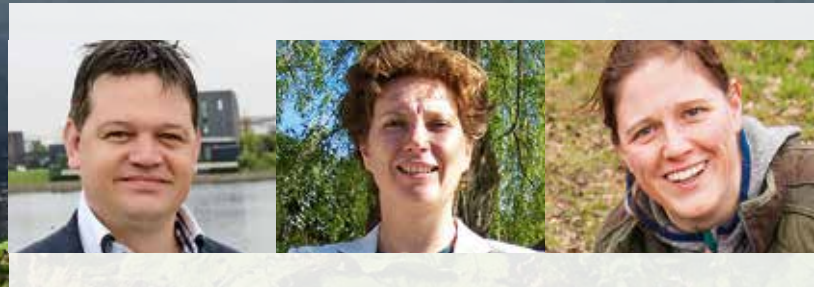
ALUMNIVERENIGING VAN HOGESCHOOL VAN HALL LARENSTEIN
EN HELICON MBO VELP / MEI 2016

WA 2 MAGAZINE

**Kraaijenbergse Plassen:
wonen, recreatie en natuur
door ontgronding**

**VVA-studentambassadeurs
op pad**

**Windmolens in bos zijn zo
gek nog niet?**

COLOFON

Hoofdredactie
Doede Wessels (VVA), Ria Dubbeldam (gaw)

Redactie
Sabrine Swanenberg (VVA), Tamara van Tricht, Leonie Heutinck, Carla Schütte, Edwin Vriezen, Melanie Koning

Redactieadres & ledenadministratie
VVA Larenstein
Postbus 350, 6880 AJ Velp
T 026-3695725
E redactie@vva-larenstein.nl
E administratie@vva-larenstein.nl
www.vva-larenstein.nl

Advertentieverkoop
Medialijn bv, Sandra Hepping
T 0314-763735
E s.hepping@medialijn.nl

Opzeggen lidmaatschap
Schriftelijk voor 1 december 2016.

Copyrights
Het auteursrecht berust bij de uitgever en de auteurs.
Overname van artikelen wordt gewaardeerd, mits voorzien van een deugdelijke bronvermelding.

Aansprakelijkheid
De uitgever en auteurs streven naar juistheid van de informatie. De uitgever en auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor schade die het gevolg is van handelingen gebaseerd op onze informatie.

VVA-bestuur
Voorzitter / Wim Glaap
E voorzitter@vva-larenstein.nl
T 06-50237939
Penningmeester / Peter Wegdam
E penningmeester@vva-larenstein.nl
T 06-18452416
Secretaris / Ruben de Haan
E secretaris@vva-larenstein.nl
T 06-51431340
Bestuurslid Communicatie & Social Media / Jan Abelen
E communicatie@vva-larenstein.nl
T 06-37482861
Bestuurslid Regiozaken / Wilco van Hout
zie regiocoördinator Zuid

Regiocoördinatoren
Noord / Marije Kattenwinkel
E noord@vva-larenstein.nl, T 06-18723541
Oost / Henk Vrieling
E oost@vva-larenstein.nl, T 06-19366667
Zuid / Wilco van Hout en Arian Bossers
E zuid@vva-larenstein.nl, T 06-83608249
West / Martin Lenferink
E west@vva-larenstein.nl, T 06-26108872
Coördinator MBCS & Helicon / Gerben de Graaf
E mbc@vva-larenstein.nl, T 06-12890400

Opdrachtgever / VVA Larenstein
Uitgever / VVA Larenstein en gaw ontwerp+communicatie
Druk / Drukkerij Tuijtel
Vormgeving / gaw ontwerp+communicatie, Wageningen
Oplage / 4.000
Coverfoto / Kraaijenbergse Plassen, Ad van Lit + Foto + Film
ISSN 1879-422X

ALUMNIVERENIGING VAN HOGESCHOOL VAN HALL LARENSTEIN EN HELICON MBO VELP / MEI 2016

INHOUD / 5 / 16

6 Leren en onderzoeken in oefenbossen
Voor Helicon, Van Hall Larenstein en Wageningen Universiteit heeft Staatsbosbeheer oefenbos ingericht. Zo wordt praktijkkennis gekoppeld aan onderwijs en onderzoek.

8 ‘Zand is een basisbehoefte, net als brood’
De winning van zand, grind en klei wordt steeds lastiger. Niet zozeer omdat ze opraken, maar door maatschappelijke ontwikkelingen, zegt Maarten Smals van Koninklijke Smals NV.

11 VVA-lid Hanneke van der Eijnden
Peilbesluiten boeien haar uitermate. Die interesse uit ze als omgevings-manager/projectleider via haar pas opgestarte eigen adviesbureau Hevel advies.

12 Stelling: Windmolens in bos zijn zo gek nog niet
De provincie Gelderland ziet er wel wat in om met molens in het bos de doelstellingen voor groene stroom te realiseren. Wel of niet een goed idee?

14 Natuur, genieten, lekker eten, gezelligheid en hard werken
Daniëlle Berghmans van De Natuurkok laat de mensen al hun zintuigen gebruiken en vooral proeven.

16 Het ontstaan van Hogeschool Larenstein
Erelid Martin Hijink en voormalig voorzitter van het CvB duikt in een drieluik ‘Uit De Oude Doos’ terug in de historie. Hier deel 2.

20 VVA-excursies Stadsbos en Stadsregge
Afgelopen maanden bezochten VVA-leden twee voorbeelden van Dutch Design: het Stadsbos Eindhoven en de Stadsregge in Twente.

22 Jeugddijkgraaf gaat studeren bij Helicon MBO Velp
Johannes van der Poel (15) is de jongste jeugddijkgraaf ooit. Een mooie ambassadeur voor het vak. Komend schooljaar begint hij aan de opleiding Watermanagement bij Helicon MBO Velp.

Verder
VVA-nieuws & agenda / column Michael Meijer/ VVA-leden zoeken kansen

Wim Glaap. foto Otto Vaessen

VVA Larenstein is volop bezig om zich nadrukkelijker bij de opleidingen van hogeschool Van Hall Larenstein te profileren. Zo zijn in de afgelopen maanden bij enkele studierichtingen ambassadeurs geworven: studenten die de rol krijgen om VVA Larenstein bij hun opleiding voor het voetlicht te brengen. Op pagina 3 stellen de drie eerste VVA-studentambassadeurs zich voor. Ook de verbreding van de vereniging met leden vanuit andere vakgebieden vraagt de nodige aandacht, sinds de VHL de opleidingen in drie domeinen heeft geclusterd: Animals and Business, Delta Areas and Resources, Food and Dairy. Hierdoor dient het alumnibeleid te worden aangepast. Studenten en afgestudeerden die niet tot de oorspronkelijke bloedgroepen van onze vereniging behoren, horen ook de kans te krijgen om lid te worden. Dit alles vraagt om de nodige aanpassingen van de structuur van onze vereniging, waaronder het excursieprogramma, de website en overige activiteiten. Voor dit alles zoeken we mensen die zich willen inzetten om enkele taken op zich te nemen en daarmee mee te bouwen aan een prachtige, multidisciplinaire vereniging. De VVA zal naar analogie met het aanhalen van de banden met VHL ook een soortgelijk plan de campagne gaan opstellen voor Helicon MBO Velp. Maar omdat we niet alles tegelijk kunnen oppakken, zullen we dit pas in 2017 gaan doen.

Een andere pijler van de VVA dit jaar is het bedrijfsleven. Die willen we nadrukkelijker een plek geven, onder meer tijdens de jaarlijkse VVA Carrièredag op 14 oktober. De deuren worden breed opengezet voor bedrijven uit alle vakgebieden van de drie VHL-domeinen. Verheugend om te melden is dat in het eerste kwartaal van 2016 op alle fronten de economie is aangetrokken. De vraag naar personeel neemt toe, en daarmee ook de vraag naar jonge mensen en pasafgestudeerden van Helicon MBO Velp en hogeschool VHL. Des te meer reden om te zorgen dat we afgestudeerden, pasafgestudeerden en het bedrijfsleven met elkaar in contact brengen. Met al deze ontwikkelingen in het achterhoofd roept het VVA-bestuur de leden op om ideeën aan te dragen voor mogelijke activiteiten voor het activiteitenprogramma van 2016-2017. Denkt u met ons mee?

Three steps to it, two steps back

Wij zien u graag tijdens één van onze activiteiten of excursies!!

Wim Glaap, voorzitter VVA Larenstein

VVA-studentambassadeurs:
‘Excursies van de VVA zijn erg leerzaam’

V.l.n.r.: Rien Streefkerk, Elisa Bant en Dominic Zwartkruis.

Sinds enkele maanden heeft de VVA drie studentambassadeurs in haar geledingen: Elisa Bant (LWM), Dominic Zwartkruis (T&L) en Rien Streefkerk (T&L). Ze vertellen over hun ambassadeurschap. Bant: ‘Toen we een keer een VVA-excursie bezochten, viel het ons op dat er maar zo weinig studenten waren. Die wisten bovendien niet wat de VVA was en dat ze één keer per jaar gratis aan een excursie kunnen deelnemen. Hierop zijn we in gesprek gegaan met de vereniging over wat we voor elkaar kunnen betekenen.’ Bij Streefkerk liep het iets anders. Hij werd gebeld door zijn stagebegeleider met de vraag of hij ambassadeur wilde worden. Hierop zei hij ja. ‘Want het is toch een kans om je netwerk te vergroten.’ Op dit moment bestaan de werkzaamheden voor de VVA nog uit het promoten van specifieke activiteiten en het geven van algemene PR-adviezen. Bant geeft een voorbeeld: ‘Werkenden en studenten kijken verschillend naar een poster. Studenten zijn vooral nieuwsgierig naar wanneer en waar het is en wat het kost.

Mensen die werken willen vooral achtergrondinformatie over een project. Als de poster niet goed is afgestemd op studenten haken ze af.’ Zwartkruis vult aan: ‘Terwijl dit heel jammer is. De organisatie van de activiteiten is heel goed en de excursies zijn erg leerzaam. Daarnaast kun je er studiepunten mee verdienen.’ Naast het geven van advies brengen de ambassadeurs de activiteiten ook bij docenten onder de aandacht en is er op Facebook een speciale VVA-activiteitenpagina aangemaakt: V V A Larenstein Activiteiten (let op: met spaties tussen V, V en A). Zowel studenten als VVA-leden kunnen hier lid van worden. Hoe het ambassadeurschap de komende tijd vorm krijgt is nog even afwachten, want alles staat nog in de kinderschoenen. De ambassadeurs zijn in ieder geval zeer gemotiveerd om er iets van te maken. Zwartkruis: ‘Daarvoor zitten we op school. Je kunt alleen maar lessen volgen, maar als je het leuk vindt wat je doet en je hebt er passie voor, dan doe je alles eromheen ook graag.’

VVA-workshop ‘carrièreperspectief’

Je kunt je nog opgeven voor de VVA-workshop ‘carrièreperspectief’ op 27 mei (10.00 tot 11.30 uur). Tijdens deze workshop neemt ECO-job je mee om een goed sollicitatiegesprek te voeren, een LinkedIn-profiel op te stellen en uiteraard krijg je tips om een heldere cv te maken. Je stuurt van tevoren je cv naar Eco-job, zodat zij je kunnen helpen met extra tips en tricks. De workshop wordt afgesloten met een discussie, waarin ECO-job ingaat op zaken als ontwikkeling van de arbeidsmarkt, persoonlijke doorgroei-mogelijkheden en je toekomstige salarisperspectief. Om de kosten hoeft je het niet te laten. We kunnen deze workshop gratis aanbieden aan leden en studenten. Niet-leden betalen

slechts 25 euro. Als je lid wordt van de VVA, is deelname ook gratis. Je profiteert dan direct van de vele andere voordelen van het lidmaatschap. Wil jij een beter beeld krijgen van je perspectief in de milieusector? Schrijf je dan nu in via officemanager@vva-larenstein.

Nieuw logo VVA

Het is velen vast al opgevallen: de VVA heeft een nieuw beeldmerk. Het logo is een logisch vervolg op de vernieuwing van VVA Magazine en de website. Alles is nu in één stijl gebracht. De kleuren blauw, groen en oranje waren al in het oude logo aanwezig, maar zijn iets frisser gemaakt. Het kleurgebruik sluit daarmee precies aan bij die van de website. Het is ook niet toe-vallig dat de kleuren aansluiten bij die in de beeldmerken van Hogeschool Van Hall Larenstein en Helicon MBO Velp. De VVA heeft immers een intensieve en logische band met beide scholen.

Personalia

Overleden
9 januari 2016
De heer ing. L. Walgemoed
Geboren 29 juni 1933
LWM, afgestudeerd in 1957

Overleden
16 januari 2016
De heer G.E.W. Wijers
Geboren 20 april 1932
Bos en Natuurbeheer, afgestudeerd in 1954

Correspondentieadres
mevr. M. Wijers
Staatssecretarislaan 11
8015 BA Zwolle

Overleden
17 januari 2016
De heer J.T. Siebenga
MBO Cultuurtechniek, afgestudeerd in 1968

Correspondentieadres
Aquamarijn 157
2403 DT Alphen aan den Rijn

Nationale wetenschapsagenda van Van Hall Larenstein

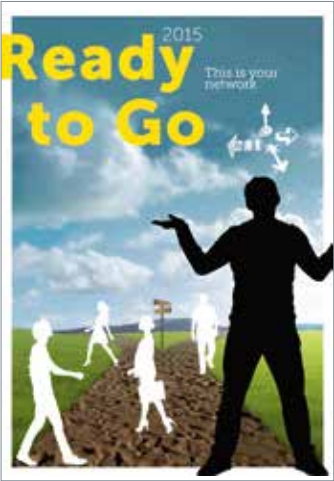
Onder het thema ‘Onderzoek’ heeft Van Hall Larenstein op 4 april een medewerkersdag georganiseerd. Alle medewerkers zijn uitgedaagd om aan de lectoren vragen te stellen voor het onderzoek van Van Hall Larenstein. Uiteindelijk doel is een wetenschapsagenda. Bij de Applied Research Centra van Van Hall Larenstein zijn momenteel negentien lectoren werkzaam die verantwoordelijk zijn voor praktijkgericht onderzoek op het gebied van Delta Areas and Resources, Food and Diary en Animals and Business. Hun onderzoeksresultaten worden gebruikt in het onderwijs en stellen studenten in staat om competenties te verwerven die voldoen aan de eisen van het werkveld. Maar wat voor praktijkgericht onderzoek doen de lectoren precies? Waar is behoefte aan in het onderwijs? Waar is behoefte aan in het werkveld? Wat kan een bijdrage leveren aan innovaties in het werkveld en voor maatschappelijke vraagstukken? Hoe draagt het onderzoek bij aan de ambitie om de meest duurzame hogeschool te worden? Vragen die tot interessante bevindingen kunnen leiden. De medewerkersdag heeft een breed pallet aan vragen opgeleverd, wat de basis vormt voor de Van Hall Larenstein wetenschapsagenda. De vragen worden in boekvorm uitgebracht. Het boekje zal binnenkort ook beschikbaar zijn voor externe partijen. Het boek is een informatie/inspiratiebron met vragen waar lectoren, onderzoekers en studenten hun tanden in kunnen zetten.

VVA deelt diplomeringsgids Ready to Go uit

De laatstejaars studenten van hogeschool Van Hall Larenstein en Helicon MBO Velp studeren binnenkort af. Speciaal voor hen maakt VVA Larenstein de diplomeringsgids *Ready to Go – this is your*

network. In de gids, die tijdens de diplomering wordt uitge-reikt, stelt de VVA zich voor als netwerkorganisatie waar je echt lid van moet worden. Daarnaast feliciteren beide scholen, studenten verenigen en een aantal bedrijven en organisaties de afgestudeerden. In interviews met jonge medewerkers laten enkele bedrijven zien wat voor interessant vakgebied hen staat te wachten.

Wilt u als bedrijf ook adverteren in *Ready to Go*, de afgestudeerden feliciteren en/of via een interview het boeiende werkveld naar voren brengen? Neem dan contact op met het advertentiebureau Medialijn bv, t 0314-763735, e s.hepping@medialijn.nl.

De editie van vorig jaar.

Ga je ook schrijven voor VVA Magazine?

VVA Magazine wordt gemaakt door een enthousiast clubje redacteurs. Verder zijn er mensen die zo af en toe een bijdrage leveren. Kom jij ons vrijwilligersteam versterken? Het is een unieke kans om je schrijfvvaardigheden en je netwerk te vergroten. Bovendien staat het goed op je cv. Maar bovenal is het hartstikke leuk en boeiend om samen een blad te maken. Iedere afgestudeerde én student van Helicon MBO Velp en Hogeschool Van Hall Larenstein is welkom. Wil je liever niet schrijven maar wel meedenken over de inhoud? Dat kan ook. Heb je interesse om het redactieteam te versterken? Neem eerst even contact op voor meer informatie met Ria Dubbeldam (0317-425880, ria@gaw.nl) of Doede Wessels (06-29145206 of dasmwessels@gmail.com).

VVA-excursie naar Bostoren in Putten

In bijna ieder natuurgebied heb je wel een uitzichtpunt of uitkijktoren. Landgoed Schovenhorst in Putten heeft zijn ruim 40 meter hoge Bostoren. Een typisch staaltje Dutch Design ontworpen door architectenbureau SeARCH. In 2010 won deze toren de Green Good Design Award en een nominatie voor de nationale staalprijs. Via verschillende belevingsniveaus klim je naar de top, ook de echte berggeiten komen hier aan hun trekken. Op de top heb je een wijds uitzicht over de Veluwe. In de verte zie je Flevoland. Een verrekijker wordt aanbevolen. De excursie op vrijdagmiddag 1 juli begint met een rondleiding over het landgoed met zijn diverse bijzondere bomentuinen die door de jaren hier zijn aangelegd. Na de beklimming van de Bostoren is er aansluitend een 3-gangendiner bij restaurant Smakelijk.

Voor leden en studenten is deelname gratis. Uitgebreide informatie over deze en andere VVA-excursies vind je op onze website. Aanmelden kan via het aanmeldformulier op de website. Heb je vragen? Neem dan contact op met het VVA Bureau via administratie@vva-larenstein.nl of eventueel telefonisch via 026-3695725.

Leren en onderzoeken in oefenbossen van Staatsbosbeheer

Wat zijn toekomstbomen en welke bomen moeten worden gekapt? Leerlingen bos- en natuurbeheer van het deeltijdonderwijs van Helicon MBO Velp buigen zich in maart over deze praktijkopdracht in het oefenbos op het Veluwse landgoed Oostereng. Staatsbosbeheer heeft meer van dit soort oefenbossen. Voor leerlingen van Helicon maar ook voor studenten van Van Hall Larenstein en Wageningen Universiteit. 'Zo wordt praktijk-kennis gekoppeld aan onderwijs en onderzoek', zegt VVA-lid Maarten Marsman, kern-docent bos- en natuurbeheer.

Het is een gemêleerde groep Helicon'ers in het oefenbos van Oostereng tussen Wageningen en Renkum. Volwassenen van 20 tot 50 jaar, mannen en vrouwen. Ze werken al in de beroeps-praktijk en willen bijvoorbeeld bosopzichter of boswachter worden. Of ze zijn bezig met een omscholingstraject. Uit alle hoeken van het land zijn ze die ochtend vertrokken: vanuit Zeeland, Noord-Holland tot Lauwersoog. 'Deze mensen zijn super gemotiveerd', zegt kerndocent bos- en natuurbeheer Maarten Marsman van Helicon MBO Velp. Hij geniet zichtbaar. 'Onderwijs geven is heel leuk, vooral omdat je mensen kunt uitdagen zichzelf te ontwikkelen om verder te komen', zegt deze HBCS'er met ruime werkervaring in het vak en het onderwijs. Inmiddels is hij aan de tweede

generatie leerlingen toe. 'De bosbeheerder van Oostereng heeft nog bij me op school gezeten. Dat is dan wel vijftien jaar geleden.'

Kwaliteit herkennen

Af en toe loopt Marsman naar een groepje leerlingen, die de opstand Douglassparren aan een kritische blik onderwerpt. Er ontstaat soms aardig discussie. Welke van de circa 60 jaar oude bomen zijn de toekomstbomen? Marsman: 'We hebben deze praktijkopdracht er heel bewust ingebracht, zodat bosbeheerders beter kwaliteit leren herkennen. Met goede keuzes neemt de kwaliteit die nu al aan de boom zit alleen toe, en dus ook de waarde van de boom en het bos. Dat proberen we weer beter tussen de oren te krijgen. De afgelopen twintig,

dertig jaar zijn beheerders vooral bezig geweest met de natuur- en belevingswaarde. Maar het bos is ook heel belangrijk voor de grondstoffenwaarde, vooral als het met de economie slechter gaat.'

Marteloscoop

Aan het eind van de ochtend op Oostereng krijgen de leerlingen ter plekke terugkoppeling of zij de goede bomen hebben gekozen. Dat kan omdat ze in een speciaal bos aan de slag zijn: een zogenaamde marteloscoop, bedacht door Jan den Ouden van Wageningen Universiteit. Sinds 2013 zijn dergelijke marteloscopen op Oostereng, in het Speulderbos en in Drenthe. Den Ouden, die vandaag de groep leerlingen ook begeleidt, legt uit wat een marteloscoop is: 'Het is ontleend aan het Franse werkwoord marteler ofwel het merken van bomen. Vroeger gebeurde dat in Frankrijk met een hamer (martel) met een eigendomsstempel erin. Scoop betekent bekijken, onderzoeken. Een marteloscoop staat dus voor een plek waar je het resultaat of het effect van blesen objectief kunt beoordelen.' Voor het onderzoek zijn alle bomen genummerd en is van elke boom de relevante informatie beschikbaar: de diameter, de hoogte, de houtkwaliteit (mooie rechte stam met weinig takken en beschadigingen bijvoorbeeld). Met het door hem ontwikkelde computerprogramma kan hij zo van elke boom de houtwaarde berekenen. Dat gaat ook deze ochtend gebeuren. In zijn labtop voert Den Ouden de keuzes van de groepjes in, waarna het programma berekent wat de voorgestelde dunning oplevert aan groei en financieel resultaat.

Revival van houtopbrengst

De revival van de aandacht voor houtkwaliteit en -opbrengst is een landelijke trend, maar vooral zichtbaar bij Staatsbosbeheer, die sinds forse overheidsbezuinigingen afhankelijker is geworden van inkomsten uit onder meer hout. De organisatie staat voor een flinke opgave: houtproductie maar tegelijkertijd ook behoud van biodiversiteit en ruimte aan 17 miljoen mensen die willen recreëren. Bovendien staan veel bossen qua ontwikkeling op een kruispunt. Wat te doen met de voormalige mijnhoutbossen op de Veluwe en in Brabant, de recreatiebossen in het westen met de populieren die aan het einde van hun levenscyclus zijn en hoe verder met de vele ruilverkavelings- en polderbossen? Het betekent dat voor veel bossen de komende jaren gewerkt moet worden aan de verdere ontwikkeling en de volgende generatie bomen.

Samenwerkingsovereenkomst

Voor dit alles zijn goede vakmensen nodig én nieuwe kennis. Het was dan ook een strategische stap van Staatsbosbeheer om in februari een samenwerkingsovereenkomst te ondertekenen met Helicon Opleidingen, Van Hall Larenstein en Wageningen Universiteit voor de komende vijf jaar voor het inrichten van oefenbossen voor de 'bosbeheerders van morgen'. Speciale leerboswachterijen bestaan eigenlijk al langer. Op de Veluwe naast Oostereng ook het Rozendaalse bos en Speulderbos. In Drenthe is er ook één en het plan is om er in Flevoland één aan te wijzen. Het nieuwe aan de overeenkomst zit 'm vooral in de intensivering van de samenwerking tussen de ondertekenaars. Marsman geeft een aantal voorbeelden: 'Als Wageningen Universiteit voor onderzoek een bepaald stuk uitgerasterd wil hebben, dan kunnen wij van het mbo de afrastering plaatsen. In het Rozendaalse bos hebben we met Staatsbosbeheer kortgeleden de afspraak gemaakt dat onze leerlingen een stukje mogen gaan dunnen. Dat is uniek, want meestal huurt Staatsbosbeheer aannemers in. Vaak moesten we voor een praktijk-oefening het hele land doorrijden. Nu kunnen we vlak bij school blijven. En wat we weer binnen het mbo doen is derdejaars een blesinstructie laten schrijven, die tweedejaars uitvoeren. Ieder kan zo op zijn niveau zich in de leerbossen ontwikkelen.' Van Hall Larenstein functioneert in dit alles als schakel tussen onderzoek en praktijk. Daar wordt het beleid vertaald middels een bosbeheervisie naar een planmatige aanpak. Zo wordt van mbo-, hbo- en wetenschappelijk onderwijs en vice versa het bosonderwijs gevoed. Juist in een complexer wordend bos ziet Staatsbosbeheer mooie taken voor het onderwijs.

'Onderwijs geven is heel leuk, vooral omdat je mensen kunt uitdagen zichzelf te ontwikkelen om verder te komen'

'Zand is een basisbehoefte, net als brood'

Nederland, een sedimentatieland bij uitstek, ligt vol zand, grind en klei voor doeleinden als huizenbouw, infrastructuur en dijkversterking. Toch is de winning van deze bouwgrondstoffen steeds lastiger. Niet zozeer omdat ze opraken. 'Er is een maatschappelijke behoefte, maar er moet ook draagvlak zijn voor ontgrondingsprojecten', zeggen Maarten Smals en René Meijnen van Koninklijke Smals NV. 'Daarnaast spelen er allerlei ontwikkelingen, waardoor de vraag naar primaire materialen zoals grind naar verwachting afneemt.'

Vanuit het hoofdkantoor in het Noord-Brabantse Cuijk kijk je uit over de Zandmaas, op Gelderland en in de verte het Reichswald. Maarten Smals, is de vijfde generatie in het bedrijf, dat 131 jaar geleden is opgericht en de naam koninklijke mag voeren. Het was geen vooropgezet plan van Smals om in de voetsporen van zijn familie te treden, maar hij heeft veel affiniteit met het bedrijf, de bodem en de machines. Ook sprak het brede maatschappelijke veld – 'Je hebt te maken met veel burens' – hem bijzonder aan. En dus ging hij na de middelbare school naar Velp voor een opleiding Land- en Watermanagement. Na zijn afstuderen werd hij lid van de VVA.

Vooruit kijken

Nu vele jaren later gaat VVA Magazine met hem en René Meijnen, directeur projecten, in gesprek over (beleids)ontwikkelingen in de grondstoffenwinning. Vooruitkijken is aan hen besteed. Werken in deze branche betekent per definitie een langetermijnvisie ontwikkelen. Smals denkt in de planning met een horizon van 2030 en verder, omdat vergunningsprocedures en ontgrondingsprojecten soms wel tientallen jaren vergen.

Toekomstgericht was zeker ook de grootvader van Maarten Smals, die in de jaren vijftig van de vorige eeuw een grote behoefte voorzag aan industriezand voor beton om huizen van te bouwen en infrastructuur aan te leggen. Tot dan toe hield het bedrijf zich bezig met baggeren van grind in de Maas. 'Met zijn kennis van de Nederlandse geologie kwam hij in het land van Cuijk terecht. De vergunning die hij uiteindelijk kreeg besloeg niet meer dan een A4-tje! Wel duurde het ook toen vijftien jaar voor die afkwam. Dat is tegenwoordig niet veel anders bij een project met enige maatschappelijke impact.'

Wereldrecord

Net als Smals' grootvader stapten in de jaren vijftig meer bedrijven in de grondstoffenwinning. 'Het was na de Tweede Wereldoorlog een booming business', schetst Meijnen, 'met misschien wel honderden initiatieven in uiterwaarden, langs de grote wateren en op plekken waar

infrastructuur werd aangelegd. Tot de overheid het versnipperde ruimtebeslag te gortig werd. Ze besloot vanaf 1980 in te grijpen.' De zuidoostelijke provincies kregen taakstellingen voor het inrichten van een aantal grootschalige winlocaties, waar bedrijven werden verplicht om samen te werken bij het benutten van de winruimte. In het Brabantse ging dat goed, omdat Smals en de gemeenten Beers en Cuijk met de Kraaijenbergse Plassen een goed gedragen project ontwikkelde. Een staaltje Dutch Design, in de termen van het jaarthema van VVA Larenstein. 'We hadden veel aandacht voor een goede communicatie en het allerbelangrijkst: we legden een duidelijk concept neer dat qua ruimtelijke ordening goed door-dacht was: wonen aan het water, recreatie en natuur. Natuurlijk was er wel eens discussie – want laten we wel wezen, als de winning aan de gang is, zeggen mensen geen hoera – maar door goede praktijkvoorbeelden te laten zien, was de algemene tendens positief.' Anders verliep het in Gelderland, waar de provincie twee locaties dropte zonder een ingebed verhaal. 'De zandwinning Geertjesgolf bij Beuningen heeft de twijfelachtige eer een 'wereldrecord' te hebben gevestigd: in 1986 begon de aanvraag en de vergunningen worden over enkele maanden, via een uitspraak door de Raad van State onherroepelijk.' Smals is een van de partijen die hier zand gaat winnen.

Vrije markt

Na het 'gatentijdperk' (tot 1980) en de plan-economische benadering (1980-2002) deed de vrije markt zijn intrede. 'De overheid raakte zo gefrustreerd bij haar plan-economische benadering, dat ze planontwikkeling overliet aan de markt. Bedrijven moesten zelf voor draagvlak zorgen.' Daarnaast kregen ze het advies ook te gaan winnen op de Noordzee en in het IJsselmeer. In het IJsselmeer komt een zandwinningsproject van 250 hectare, dat door Smals is ontwikkeld om de toekomstige Nederlandse behoefte aan industriezand mede te kunnen invullen. Naar verwachting wordt de vergunning eind dit jaar verleend. Er komt een eiland voor natuurontwikkeling en extensief recreatief gebruik.

'Na meer dan dertig jaar zijn de Kraaijenbergse Plassen klaar. We hebben de Bosatlas veranderd'

Smals: ‘Bijzonder is dat er tientallen belangen-groepen bij betrokken zijn.’ In de Noordzee ziet Smals af van winning. ‘Technisch kan het, maar de kwaliteit is voor ons niet interessant. Uit onze proefboringen bleek dat we maar 3 procent geschikt industriezand kunnen winnen; bij onze lopende projecten is dat 60 procent. Noordzeezand is in Nederland vooral geschikt als ophoogzand.’

Eeuwigdurend onderhoud

Dat Smals op andere locaties dan Cuijk gaat winnen en al wint, is noodzaak. Na meer dan dertig jaar is het project Kraaijenbergse Plassen, een gebied van 450 hectare water en 250 hectare land, klaar. Meijnen lachend: ‘We hebben de Bosatlas veranderd.’ Toch treedt Smals niet geheel terug uit het gebied. Sowieso blijft het hoofdkantoor in Cuijk. Daarnaast heeft het bedrijf de maatschappelijke verplichting voor het beheer van onder meer 30 kilometer natuurlijke oevers, 18 kilometer dassenhaag, een aantal strandjes en havens. Door uit de inkomsten van de zandwinning een afdracht te storten in een gemeentelijk fonds is er voldoende kapitaal opgebouwd. Van de rente is het onderhoud eeuwigdurend afgedekt. Smals vindt dat ook belangrijk voor hun goede naam.

Keur aan ontwikkelingen

Zorg voor de omgeving is een van de vele ontwikkelingen, waar Smals en branchegenoten voor staan. Hoe gaan de woningbouw en infrasector zich ontwikkelen? Meijnen: ‘De afgelopen twintig jaar won onze branche jaarlijks tussen de 15 en 20 miljoen ton aan industriezand. Door de economische crisis is dit met 40 procent gedaald. Als je alle prognoses bekijkt, dan zie je dat de bouw wel weer aantrekt, maar onze stelling is dat we alleen al door demografische ontwikkelingen niet meer op het niveau van voor 2008 zullen komen. De grote groei is eruit.’

Andere vragen zijn: komen er andere bouwvormen, waardoor de vraag naar zand afneemt? Als Smals en Meijnen breder kijken dan industriezand, hun eigen product, dan is er een keur aan ontwikkelingen voor ophoogzand, grind en klei op te sommen: groeiende import van gebroken rots ter vervanging van grind en vervanging van ophoogzand door hergebruik van bouw- en sloopafval. ‘In beton kun je bij bepaalde producten 10 à 20 procent van het zand en grind vervangen door bouw- en sloopafval en andere recyclingmaterialen, maar dan houdt het wel op. Dat zijn wel materialen die een deel van de primaire markt van grondstoffen gaan overnemen.

Wie weet neemt de verkoop van bouwgrondstoffen toch minder af dan verwacht. Smals: ‘In Noordrijn-Westfalen zijn zoveel gaten langs de Rijn met een weinig doordachte ruimtelijke ordening, dat de deelstaat een rem zet op de vergunningen. Daardoor is de export naar Nederland minder geworden, wat dan weer goed uitpakt voor de Nederlandse grondstoffen-bedrijven.’

Weer in de uiterwaarden

Hoe dan ook, er blijven ruimteclaims voor de grondstoffenwinning en grond is in Nederland een schaars goed. Meijnen: ‘Geschat zal de industriezandbranche 75 tot 100 hectare grond per jaar nodig hebben. Nemen we de andere grondstoffen mee, zoals grind, ophoogzand en klei, dan komen we op een grondbeslag van 600 tot 800 hectare, waarvan de helft onder water.’ Waar vind je op land die grond? Toch ook weer deels in de uiterwaarden door programma’s als Ruimte voor de Rivier en het Deltaprogramma, waarbij een perfecte combinatie van het regelen van waterveiligheid en bouwgrondstoffenproductie is te realiseren.

Please In My Front Yard

Met zoveel kansen en onzekerheden die Smals en Meijnen opsommen, moet het lastig zijn om met lange termijnen te rekenen. Wat wordt er verkocht, wat zijn de kosten van het winnen? ‘Door de toenemende maatschappelijke verplichtingen om de omgeving in te richten en mitigerende maatregelen te nemen, zoals bijvoorbeeld hydrologische maatregelen of de aanleg van dassentunnels, worden de kosten voor het winnen steeds hoger’, betoogt Smals. ‘Al blijft er behoefte aan bouwgrondstoffen, je moet jezelf de vraag blijven stellen: Hoe verder?’ Meijnen: ‘Ons antwoord is: maak goede ruimtelijke concepten bij ontgrondingen. Mensen moeten zeggen: PIMFY: Please In My Front Yard! Bedenk projecten met ruimtelijke kwaliteit; concepten die passen bij de functies die de samenleving belangrijk acht en die na uitvoering er goed uit blijven zien. Ofwel: wie een mooie kuil maakt voor een ander is geen egoïst.’

TEKST EDWIN VRIEZEN EN RIA DUBBELDAM

FOTO'S HANS DIJKSTRA/GAW.NL

De basis van haar carrière is gelegd bij enkele waterschappen. Peilbesluiten boeien haar tot op de dag van vandaag. Die interesse uit ze als omgevingsmanager/projectleider via haar pas opgestarte eigen adviesbureau Hevel advies.

‘Peilbesluiten maken is heel boeiend werk’

Waarom ging je na je studie bij een waterschap werken?

‘Vanuit mijn afstudeeropdracht kwam ik eerst bij Ingenieursbureau BCC, waar ik kennismaakte met waterschappen. Hierdoor ben ik bij Waterschap De Waterlanden terechtgekomen als beleidsmedewerker. Het principe dat we nu normaal vinden ‘Dempen is graven’ waren we volop aan het ontwikkelen. Het rapport ‘Waterbeleid van de 21^e eeuw’ van de Commissie Tielrooij heeft daarvoor de grote verandering teweeggebracht, waardoor wij ook bezig waren met vernieuwing van het waterbeheer bij ons waterschap. Welke normen hanteer je? Welke tijdreeksen zijn van belang voor het berekenen van wateroverlast? Hoe leg je dit aan het gebied uit? Hoe gaan we dit berekenen in een model?’

Daarna kwam je bij Royal Haskoning als consultant watermanagement. Een bewuste keuze?

‘Het bedrijf sprak me aan vanwege de structuur en het sociale karakter. De baan heb ik onder meer gekregen doordat ik bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier veel contact had met burgers, agrariërs en grondeigenaren en voor een grote zaal de kans kreeg de mensen van antwoorden te voorzien. In die tijd leerde ik adviesbureaus kennen en zij mij.’

Wat boeit jou het meest aan het waterbeheer in Nederland?

‘De grote schaalverschillen. De ene keer gaat het om enkele centimeters peilverschil en de andere keer om de uitstroom van de Rijn naar zee. Zo heb ik als secretaris bij de Kaderrichtlijn Water voor de regio Rijn-Midden mij beziggehouden met het stroomgebied van de Rijn, waarbij we advies hebben

voorbereid voor de input naar Europa. Anderzijds ben ik veel betrokken bij peilbesluiten, waarbij je zoekt naar een ideaal peil voor alle betrokkenen, rekening houdend met de grondsoort en functies. In de loop der jaren heb ik mij gespecialiseerd in de dialoog. Vroeger werd dat allemaal tegelijk gedaan: het technisch advies en het contact met de omgeving. Het verhaal ‘waarom doen we het zo’ werd nog wel eens overgeslagen, terwijl ik dat deel juist het leukste vind.’

Wat dreef jou ertoe een eigen adviesbureau te beginnen?

‘Ik was toe aan een nieuwe uitdaging. Een klein adviesbureau zou het best bij me passen. Maar die zijn er niet meer in mijn vakgebied. Dus besloot ik om een eigen bureau te beginnen.

Naam Hanneke van der Eijnden
Woonplaats Zaandam
Studie Land- en Watermanagement, 1998
Functie Omgevingsmanager bij Hoogheemraadschap van Rijnland, Eigenaar Hevel advies

Als omgevingsmanager, ingehuurd door het Hoogheemraadschap van Rijnland, ben ik nu betrokken bij de watergebedsplannen in een deel van het beheergebied. Ik inventariseer de kansen, mogelijkheden en gevoelige zaken, zodat ik weet wat er speelt en de dialoog met de omgeving kan aangaan om tot de beste oplossingen te komen, terwijl de technische aspecten door anderen worden opgepakt. Zo kan ik het grootste deel van mijn tijd besteden aan de dialoog, terwijl ik toch met het waterbeheer bezig ben. Als zelfstandige heb ik nu toch collega’s bij mijn opdrachtgever en heb ik de mogelijkheid om op verschillende plekken aan verschillende projecten te werken.’

Wat zou je graag ooit nog willen doen?

‘Ik ben opgegroeid in de Rijk, middenin het veenweidelandschap. Het peilbeheer rondom het veenweidegebied fascineert mij, daar ligt mijn hart. Bij een laag peil klinkt het veen in, maar de boeren hebben baat bij een lager peil. Ik weet de oplossing niet zo een, twee, drie, maar ooit zou ik daar nog wel iets mee willen doen.’

Heb je nog contact met oud-studiegenoten?

‘In het zuiden van het land heb ik een paar vrienden wonen. We zoeken elkaar een paar keer per jaar op en met één vriendin maak ik meestal een stevige wandeling.’

TEKST MELANIE KONING

CARRIÈRE

Maarten Smals

Opleiding / Land- en Watermanagement, afstudeerrichting Cultuurtechniek (2000)

Werk / Koninklijke Smals NV (directeur business development)

René Meijnen

Opleiding / Universiteit Nijmegen, sociale geografie en planologie

Werk / Koninklijke Smals NV (eerst projectleider, nu directeur projecten)

‘Windmolens in het bos zijn zo gek nog niet’

Windmolens blijven de gemoederen bezighouden: not in my backyard! Mensen willen ze niet in hun achtertuin. Oplossing? Dan maar in de natuur en nog specifiek: in het bos. De provincie Gelderland wil dit taboe doorbreken. Ze ziet er wel wat in om met molens in het bos de doelstellingen voor groene stroom te realiseren. Een studie wijst uit dat op de Veluwe 10.000 hectare bos geschikt is als windmolengebied. Windmolens mogen in Natura 2000-natuur, vinden de Gedeputeerde Staten, mits de natuur er beter van wordt. Wel of niet doen?

Reacties

Marieke Bos
Tuin- en Landschapsinrichting, 1997
Beleidsmedewerker groenbeheer bij gemeente Heumen

‘Windmolens staan nu nog in open gebieden, vaak solitair bij boerderijen of in rijen in weilanden van agrariërs. Ik vind dat wel passen, omdat het hoort bij de wind die je er overal voelt. Het open gebied mag niet worden volgebouwd, er moeten alternatieven worden gezocht. **Maar waarom dan in het bos? De aanleg leidt tot verstoring van flora en fauna en versnippering van bos.** Bovendien is het voor veel mensen een plek om te ontspannen en te genieten van de rust. Die ruimte staat in Nederland al onder druk. En is de windmolen de meest efficiënte vorm? Er zijn al veel innovaties,

die laten zien dat er ook op andere wijze energie opgewekt kan worden, waardoor minder verstoring aan natuur en landschap optreedt. Daarin wordt gezocht naar het benutten van infrastructuur, zoals wegen of een industrieterrein, waar de opgewekte energie meteen gebruikt kan worden. De bossen blijven dan waardevolle natuurgebieden.’

Wim Niemeijer
MBCS Cultuurtechniek, 1984
Boswachter bij Vereniging Natuurmonumenten

‘Ik ben een voorstander van duurzame en windenergie. Tegelijkertijd zullen windmolens altijd impact hebben op de omgeving en daarom vind ik het van belang dat er naar de juiste plekken wordt gezocht. De locatie is namelijk bepalend voor het effect van een windmolen op de omgeving en zorgvuldigheid is hierbij geboden. Ik ben voor de plekken waar windmolens weinig schade zullen doen aan natuur en landschap. Zo vind ik windmolens bij grootschalige infrastructuren en rondom industrieterreinen goed passen. **Windmolens passen niet in natuurgebieden en cultuur-**

historisch waardevolle gebieden, zoals bijvoorbeeld de Veluwe. Zulke gebieden onderscheiden zich door een ongerepte horizon en bieden een plek voor mensen om rust en ruimte te ervaren. Dit zouden we naar mijn mening, meer moeten koesteren.’

Liesje Hartevelt
Milieukunde deeltijd, 2012
Eigenaar Adviesbureau Windhart

‘Windmolens in het bos vind ik een goed idee. Alle gebieden die geschikt zijn voor windenergie moeten benut kunnen worden voor dat doel. Dus niet alléén locaties gebruiken die ver van de bewoonde wereld liggen. Windprojecten waarbij bewoners volwaardig betrokken worden in het proces en wanneer ze kunnen meeprofiten, verlopen meestal positief. Dat zorgt voor draagvlak, niet de locatie. We kunnen niet van windenergie afzien, omdat windmolens niet “mooi” zouden zijn. Om klimaatverandering tegen te gaan moeten we snel

over op een fossielvrije energievoorziening. Windenergie is de meest efficiënte manier om duurzame energie op te wekken. **Windmolens zijn zo groot dat ze bijna nergens in te passen zijn. Je ziet ze, maar we hebben ze nodig. Punt.** Wellicht is er over twintig jaar een landschapsvriendelijkere manier om grootschalig duurzame energie op te wekken. Dan kunnen we de windmolens die we nu hard nodig hebben zonder milieu- en landschapsschade afbreken.’

Henk Wanningen
Bos- en Natuurbeheer, 1982
Hoofd productgroep Biomassa en klimaat bij Staatsbosbeheer

‘De maatschappij wil meer windenergie. Daarvoor is grond nodig. Staatsbosbeheer denkt mee met overheden in hun zoektocht naar locaties voor windmolens, omdat wij een bijdrage willen leveren aan de maatschappelijke opgave naar duurzame energie. Natuur en landschap zijn natuurlijk sturend voor ons. Dus alleen windmolens waar het kan en past gebaseerd op onderzoek naar de effecten op de natuur. **Windmolens in bos is op zichzelf geen gekke gedachte en wordt in het buitenland ook gedaan. Maar het is in de natuur altijd**

maatwerk. De Veluwe is zeker niet de eerste plek waar wij aan denken als locatie voor windmolens. De verkenning waar jullie naar verwijzen zegt overigens niet dat een deel van de Veluwe geschikt is voor windmolens, maar dat het op voorhand niet onmogelijk is. Dat is toch écht iets anders. In andere provincies is NNN/Natura 2000 niet altijd bij voorbaat uitgesloten van windmolens. En natuurbeleid is een verantwoordelijkheid van de provincie en dus hoort deze discussie daar, in de politiek, thuis.’

Jacqueline Rijpert
Technische Bestuurskunde, 2003
Tuin- en Landschapsinrichting, 2014
Adviseur ruimtelijke kwaliteit en vormgeving bij Rijkswaterstaat

‘In essentie is duurzame energie de toekomst en moeten alle kansen benut worden, **dus ook windenergie in het bos moeten we niet bij voorbaat uitsluiten.** Het is goed dat daar een onderzoek naar is uitgevoerd. Landschappelijke inpassing moet het streven zijn of liever zelfs verbetering van de ruimtelijke kwaliteit! Ik begrijp wel dat daar een grote uitdaging ligt, maar ik ben ervan overtuigd dat er mogelijkheden zijn met een goed integraal ontwerp om een bijzondere waarde te creëren, mits het ambitieus genoeg is. Twee dingen zijn belangrijk: laat de

opbrengsten terugvloeien naar de regio voor het draagvlak en de betrokkenheid. Tweede is: bouwen geïnspireerd op de natuur. De natuur is oneindig geavanceerd, veel efficiënter en slimmer dan waar wij nu toe in staat zijn. Laten we dat toepassen. En dan zie ik opeens een veel natuurlijker beeld voor me, waar ik kansen in zie.’

Mark Karsemeijer
MBO Cultuurtechniek, 1978
Coördinator sectie Natuurterreinen bij gemeente Nunspeet

‘Een duivels dilemma. Als enthousiast aanhanger van een schoon milieu zeg ik: gelijk doen. Mooi die groene stroom. Naast vastlegging van CO₂ en productie van zuurstof, levert het bosgebied ook nog groene stroom. En de organisatie die het bos beheert kan de energiekosten goed gebruiken om het natuurbeheer te bekostigen. Wat positief allemaal. Anderzijds je moet er niet aan denken dat in dat authentieke Veluwe landschap storende elementen als windmolens worden geplaatst. De Veluwe is goed voor miljoenen toeristen. Ze recreëren, zoeken ruimte

en stille beleving, speuren naar wild, luisteren naar het ontwaken van het vogelleven, genieten van eindeloze vergezichten over zand en hei. En dan zou dat verstoord worden door een onnatuurlijk beeld van draaiende wieken, die lawaai produceren en als messen ronddraaien voor argeloos passerende vogels, vleermuizen, et cetera. Dus ik denk: laten we voor de verandering maar eens kiezen voor het behoud van de unieke Veluwe en als idealist en strijdbaar als Don Quichot nee zeggen tegen de windmolens in het Veluwe bos.’

‘Natuur, genieten, lekker eten, gezelligheid en hard werken

Diverse hapjes met onder andere madeliefjes.

In 2008 startte Daniëlle Berghmans als zelfstandige activiteiten waar haar passie ligt: de natuur en lekker eten. Ze begon met natuurcursussen en specialiseerde zich als De Natuurkok in eten uit de natuur zoals eetbare planten, noten, bessen, bloemen en paddenstoelen.

Met De Natuurkok organiseert Daniëlle Berghmans buitenactiviteiten voor groepen mensen van tien tot honderd personen, waarbij ontdekken, beleven en genieten voorop staan. ‘Op offertebasis regel ik bedrijfsfeesten en familie-uitjes; dat is mijn core business. Mijn workshops over eetbare planten, paddenstoelen of wilde bessen zijn op vast ingeplande data. Afhankelijk van de behoefte van de groep lopen we 2 à 2,5 uur en geef ik uitleg over ecosystemen en biotopen. Ik geef aan waar ze op moeten letten bij eetbare planten en welke planten erop lijken, die bijvoorbeeld wel giftig zijn. Ik laat de mensen al hun zintuigen gebruiken en vooral proeven. Onderweg vertel ik anekdotes en welke gerechten je met de

planten kunt bereiden. Binnenkort gaan we weer paardenbloemengelei, meidoornbloemengelei en magnoliasiroop maken.’

Wildpluklocaties

Wildplukken is hot, maar mits het duurzaam gebeurt niet schadelijk voor de natuur, benadrukt Berghmans. ‘Ik ben lid van het Wildplukkersgilde; we staan voor een duurzame omgang met de natuur. De plukplekken houd ik goed in de gaten. Als ik denk dat een plantensoort in aantal dreigt af te nemen, wijk ik uit naar andere locaties. Het is daarom belangrijk om meerdere wildplukplekken te hebben. De planten die we het meest gebruiken zijn veelvoorkomende cultuurvolgers, zoals brandnetels en zeven-

blad. Het is veel voorhanden, niemand is er allergisch voor en je kan er zoveel lekkere dingen van maken, zoals zevenbladpesto en wilde couscoussalade met zevenblad.’ Lang niet overal in de natuur mag je wildplukken of koken op open vuur. Dat maakt het voor Berghmans niet makkelijk. ‘Dit jaar heb ik toestemming van het Utrechts Landschap om te mogen plukken op bepaalde plaatsen. Volgend jaar ondersteunen ze zulke activiteiten niet meer. Ik zoek dus nieuwe wandel- en pluklocaties. Particuliere landgoedeigenaren die genieten van de natuur, lekker eten en die een gevarieerd stuk grond hebben, nodig ik uit om met mij mee te denken naar een oplossing. Uiteindelijk is het mijn droom om een eigen terrein te hebben, waar ik een eco-huis neer kan zetten, dat ik als workshopruimte kan gebruiken met een kleine moestuin en veel bloemen en waar ik buiten kan koken.’

Passie voor natuur

Het doel van De Natuurkok is voor Berghmans dat mensen enthousiast raken voor de natuur en dat ze hen dichterbij de natuur brengt. Haar eigen passie voor de natuur zat er al vroeg in. Ze groeide op in Zeist West tegen de weilanden met de Uithof. ‘Ik was altijd buiten en veel in de grienden om reeën en fazanten te spotten. Ik was al jong bij Scouting en richtte natuurgroepjes op om kinderen mee te nemen de natuur in om van alles te laten zien en hutten te bouwen. Ik was echt een voortrekker. Ik vertelde bijvoorbeeld welke bessen je kunt eten uit de tuinen.’ Van jongs af aan experimenteerde Berghmans al met eten uit de natuur. ‘Op mijn zevende vond ik een plantje dat leek op bieslook. Ik heb het geproefd, ben naar huis gerend om een schep op te halen. Daarmee heb ik een polletje eruit geschept en aan mijn moeder gegeven. Later kwam ik erachter dat het kraailook was, een wilde variant van de bieslook. Mijn passie heb ik doorontwikkeld en pas ik nu professioneel toe.’

Leren

Met zo’n achtergrond is het niet verwonderlijk dat Berghmans Bos- en Natuurbeheer ging studeren. Eerst drie jaar in Velp en de laatste twee jaar in Duitsland. Ze woonde in verband met een project van het Wereld Natuurfonds (WNF) nog een half jaar in Polen in Białowieża, het laatste oerbos van Europa. ‘Dat was erg interessant, mede doordat mijn mede-

studenten veel plantenkennis hadden. Ik heb er ontzettend veel geleerd over dit unieke ecosysteem dat je nergens anders in Europa tegenkomt.’ Uiteindelijk is ze terug naar Nederland gekomen vanwege de gezondheid van haar moeder. Op dat moment was er geen functie in haar vakgebied beschikbaar en ging zij bij de Triodosbank werken. ‘In mijn vrije tijd vergrootte ik mijn kennis over de natuur, bushcraft en outdoor door verschillende cursussen. Onder meer een tweejarige opleiding tot Internationale Natuur- en Outdoor gids in Duitsland, Oostenrijk en Zweden. Belangrijke punten waren “leave no trace”, grote groepen leiden, maar ook survival EHBO en dwars door het

Jonge blaadjes van hondsdrif kun je eten als spinazie of gedroogd als thee gebruiken.

Naam Daniëlle Berghmans
Bedrijf De Natuurkok
Vestiging Zeist
Medewerkers 5 vrijwilligers
Opleiding Hogeschool Van Hall Larenstein Velp, Bos- en Natuurbeheer, 1999, Fachhochschule Rottenburg, Algemene bosbouw, 2001 Internationalen Wildnisführer Verband, Wildernisexpeditiebegeleiding, 2008

→
www.natuurkok.nl
De Natuurkok is actief op Facebook

bos navigeren. Alles gericht op het leiden van groepen in zware omstandigheden in *the middle of nowhere*. Het leiden van groepen deed ik altijd al onbewust, maar nu werd ik daar echt in getraind.’ Enkele jaren later besloot ze om naast haar baan voor zichzelf te beginnen en iets te doen met haar liefde voor de natuur. Dat resulteerde in de oprichting van De Natuurkok. Sinds twee jaar richt ze zich fulltime op De Natuurkok.

Bezinning

Van maart tot midden november, het seizoen van eetbare planten en paddenstoelen, is het aanpoten. ‘Ik draai in een druk seizoen soms makkelijk vijftien uur per dag, dan is het fijn om in de winterperiode rust te hebben. Ik doe dan veel nieuwe ideeën op, leg nieuwe contacten en bekijk nieuwe terreinen, waarmee ik een basis leg voor het komende jaar. De winter is echt een bezinningsmoment voor mij.’ Bij haar activiteiten krijgt ze ondersteuning van verschillende vrijwilligers. Deze “handjes” zijn super belangrijk. Wat ons bindt is natuur, genieten, lekker eten en gezelligheid. We vinden het heerlijk om de natuur in te gaan en onze gasten enthousiast te maken voor alles wat groeit en bloeit. Mocht je verder geïnteresseerd zijn in De Natuurkok, kijk dan op de website: www.natuurkok.nl of bezoek onze facebookpagina.’

TEKST TAMARA VAN TRICHT
FOTO'S MARIT QUIK

Larenstein met internationale allure

In de vorige VVA Magazine startte erelid Martin Hijink en voormalig voorzitter van het CvB (1988-1996) van Hogeschool Larenstein een drieluik over zijn (persoonlijke) geschiedenis met Hogeschool Larenstein. Hier gaat zijn verhaal verder.

CvB nieuwbouw te plegen in Velp voor de opleidingen van Velp, Boskoop en Wageningen. Deventer zouden we later beoordelen.

Toen het besluit om te bouwen ongeveer gevallen was, kreeg ik plotseling een telefoontje van dr. Theo Vos, voorzitter van het College van Bestuur van de Landbouwuniversiteit Wageningen (LUW). 'Martin, je begaat een historische vergissing! Jullie moeten naar Wageningen.' 's Middags kwam hij langs en ik gaf hem eigenlijk geen hoop, maar vroeg toch nieuwsgierig: 'Wat biedt de LUW en/of

gemeente Wageningen?’ Hij noemde het Staringgebouw. Nu kende ik en vele anderen van onze hogeschool de zeer slechte staat van dat gebouw; de voorgevel stond bijvoorbeeld los. Toen ik dit verzoek meldde in het stafoverleg van CvB met de studierichtingsleiders sloeg de stemming om naar ‘bouwen in Velp’. Laboratoriumtechniek zat nog in Wageningen en Deventer had ook enige voorkeur voor Wageningen, maar niemand voelde voor ‘het onder eind’ van de Wageningse gebouwen. Ik had al eerder gesprekken gevoerd met enkele Wageningse hoogleraren over verregaande samenwerking/integratie. Dat leverde zelden enthousiasme op. Achteraf gezien had de universiteit het hbo in het geheel niet nodig. Wageningen Universiteit is nu, nationaal en internationaal gezien, een florierende universiteit. Het Staringcentrum is een aantal jaren later afgebroken.

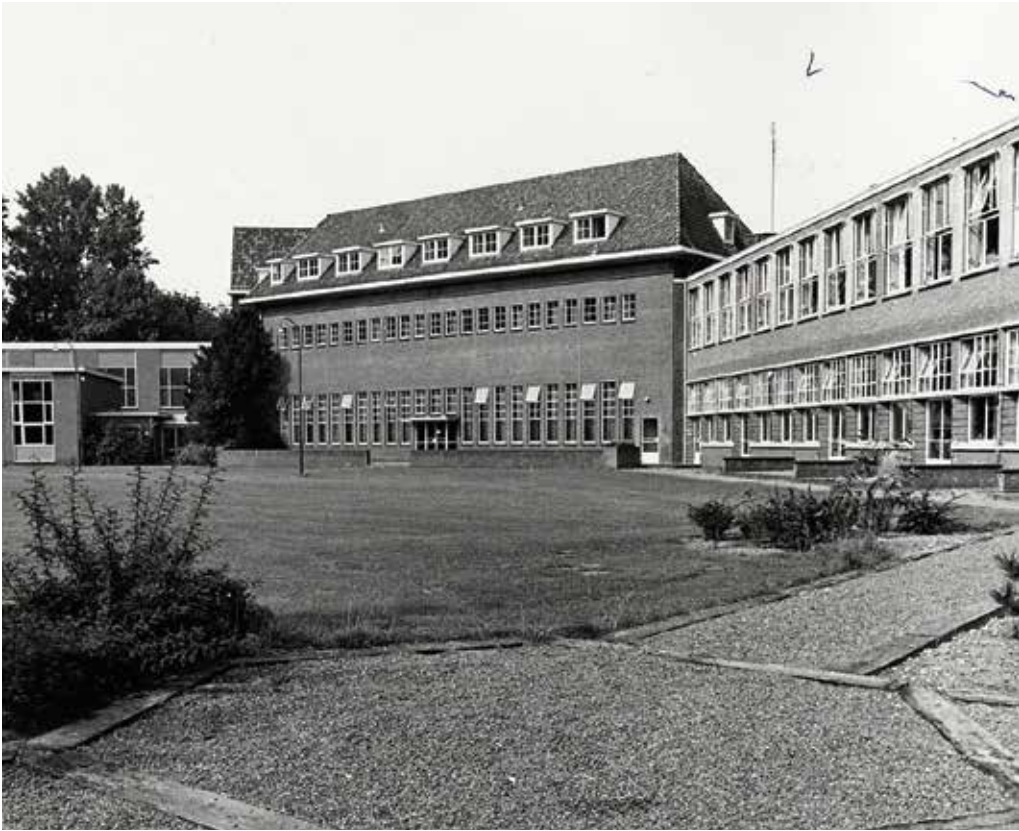
Saillante punten uit het bouwproces

Eén ding was ons volstrekt duidelijk: zo snel mogelijk bouwen. In een eerdere functie bij het Landbouwkundig Onderzoek te Wageningen had ik al eens te maken gehad met achterhaalde bouwplannen door opkomende nieuwe fusieplannen. Bij de vaak wat traag werkende overheid moet je snel handelen om nieuwe discussies of beleid voor te zijn (denk aan het plan voor het Historisch Museum te Arnhem).

De Rijksgebouwendienst stelde Hans Putten aan als architect. Hij had in die tijd onder meer enkele gevangenis- en ontworpen, zelfs een architectuurprijs gekregen voor zo'n gebouw. Dat achtervolgde hem een beetje. Toen ons nieuwe gebouw klaar was en medewerkers de stalen trappen zagen en de vele deuren van docentenkamers op de tweede verdieping klonken: 'Zie je wel!'

TEKST MARTIN HIJINK

Links en boven: Delen van het 1992 gesloopte klooster.

Larenstein kreeg in 1988 de toevoeging Internationaal. De keuze voor de naam Internationale Agrarische Hogeschool was vanwege de internationale cursussen die vanuit Deventer werden georganiseerd.

In de vorige editie sloot mijn verhaal af bij de samenvoeging van vier hogescholen, waarbij op 1 augustus 1988 het CvB in een plechtige bijeenkomst officieel het gezag verkreeg. Als nieuwe naam viel de keuze op Internationale Agrarische Hogeschool. In Deventer werd namelijk een aantal Engelstalige cursussen verzorgd en ondersteuning gegeven aan armere landen, zoals landbouwonderwijs in Burkina Faso, onderwijs aan een bosbouwschool in Honduras en beroepsonderwijs in Oost-Europa. We voorzagen dat internationalisering door zou gaan en dat onze

In deze Larenstein nieuws uit 1992 is het onderwerp internationalisering nog steeds een belangrijk item.

hogeschool daar een vruchtbare rol in zou kunnen spelen. Larenstein werd de roepnaam; het 'internationale' wilden we verder uitbouwen (zie kader).

Toch bouwen

In 1989/90 zat het mee. Het Landbouwministerie (minister Braks) zag kans om, zo'n beetje op de valreep naar het nieuwe bekostigingssysteem waarbij de scholen zelf de gebouwen moesten betalen, een bedrag van circa 30 miljoen gulden te krijgen van de Rijksgebouwendienst (RGD) voor nieuwbouw. Wij besloten als

Beroepsonderwijs in Tsjechië

Dat het woord 'internationaal' enig effect had, bleek begin 90-er jaren, toen de HBO-Raad een verzoek kreeg om een aantal scholen voor beroepsonderwijs in Tsjechië te begeleiden bij de opbouw van een hbo-bovenbouw. In 1989 was De Muur opengegaan en verschillende Oost-Europese landen kregen belangstelling voor het succesvolle hoger beroepsonderwijs dat in West-Europa. Het Nederlandse hbo bouwde twee jaar lang in Tsjechië een stuk of acht scholen voor beroepsonderwijs op. In een gezamenlijk project van verschillende hogescholen werd Larenstein gevraagd voor een landbouwschool in Roudnice nad Labem (Roudnice aan de Elbe), ongeveer 50 kilometer noordelijk van Praag. Deze school gehuisvest in een statig, oud gebouw met enkele honderden studenten was eind 19-de eeuw opgericht. Voor Larenstein hebben Jan van Huis (onderwijskundige) en Mindert de Boer (veearts en docent) veel maanden in Roudnice doorgebracht. Opmerkelijk was dat de directrice van de school (docente Duits) de dochter was van de directeur, die in 1968 na de Praagse Lente was afgezet. Hij behoorde tot de groep politieke vrienden rond minister president Dubcek. Toen de Russen in augustus met geweld deze regering omverwierpen, werd de directeur van de landbouwschool vervangen door iemand die het nieuwe regime welgezind was. In 1989 kwam de dochter van de vorige directeur aan het roer en haar voorganger werd weer docent. Dubcek en enkele ministers hadden in die 'lente' tijdens een schooljubileum enkele bomen geplant. Die zijn later

doodgegaan/verwijderd, werd mij wat heimelijk verteld, want kennelijk moest de herinnering aan Dubcek verwijderd worden. Zij waren daar niet trots op! Toen het project feestelijk werd afgesloten hebben Jan en Mindert voor een Hollandse linde gezorgd. Die heb ik mogen planten in de buurt van de plek waar Dubcek ruim 25 jaar eerder had staan spitten!

Tijdens ons project bleek de school over onvoldoende docenten in de Engelse taal te beschikken. Toevallig studeerde mijn dochter Frederiek in die tijd af. Ze heeft vervolgens een half jaar in Roudnice Engelse les gegeven. Als eerste 'foreign teacher'.

Martin Hijink (r) plant bij het beëindigen van het project aan de landbouwschool in Roudnice nad Labem een linde. De directrice (m) en projectleider Jan van Huis (l) kijken toe.

Geef de Veluwe
een stem, lees

Nieuwe Veluwe

Kwartaalblad
natuur, kunst en cultuur

**Neem een proefabonnement 2 nummers voor € 10,-
of krijg het boek 'De Nieuwe Keuken van de Veluwe'
cadeau bij een jaarabonnement voor € 35,-**

De Veluwe is één van de grootste en mooiste natuurgebieden van Nederland. Tussen de belangen van woningbouw, recreatie en economische bedrijvigheid raakt het belang van de Veluwe natuur vaak in de knel. Kwartaalblad Nieuwe Veluwe geeft een stem aan De Veluwe. Lees Nieuwe Veluwe. **Meer info op www.nieuweveluwe.nl.**

VVA-CARRIÈRE

Wij zoeken kansen

Rebecca Wielink
Bos- en Natuurbeheer

Op 1 juli is het eindelijk zover: dan studeer ik af in Bos- en natuurbeheer aan Hogeschool Van Hall Larenstein. Ik hou van afwisseling en daarom heb ik tijdens mijn studie veel bestuurservaring opgedaan, waaronder het voorzitterschap bij de JNM – Jeugdbond voor Natuur en Milieustudie. Hierdoor heb ik geleerd dat ik het belangrijk vind om hard te werken voor dingen waar ik écht in geloof, om te werken vanuit passie. Organisaties met een duidelijke visie, die weten waarom zij op aarde zijn, spreken mij aan. Samen komen wij verder op gebied van natuur, duurzaamheid en milieu. Ik heb niet zulke grote schoenen, maar ik sta er stevig in en ik ben

klaar om te beginnen aan een uitdagende wandeling. Misschien samen met u?

Meer informatie over mij en mijn ervaring is te vinden op mijn LinkedIn-profiel. Ik ben te bereiken via rebeccawielink@gmail.com 06-34222004. Ik kom graag met u in contact.

MILIEUPERSONEEL

WERKEN IN DE
MILIEUBRANCHE
www.ecojob.nl
info@ecojob.nl
078-30 31 690

ECO-job is hét vertrekpunt voor iedereen die op zoek is naar een nieuwe carrièrestap of collega in de milieubranche.

gaw ontwerp+communicatie

t. 0317 427511 | info@gaw.nl | www.gaw.nl

BOEKEN
TIJDSCHRIFTEN
WEBSITES
E-NIEUWSBRIEVEN
XTEKSTEN
FOTO'S
BEELDBANKEN
WEBFILMS
HUISSTIJLEN
AFFICHES
BELETTERING
BEURSSTANDS
LOGO'S
ADVERTENTIES

GROUNDLEVEL

duurzaam straatmeubilair

De nieuwe
EDY serie
(zit)randen en
banken van
glad
zelfverdichtend
beton

www.groundlevel.nl

COLUMN

Draagvlak en nuttige inzichten

Hoe komt het toch dat informatie niet op de juiste plaats terecht komt en bewonersparticipatie zo vaak misloopt in planprocessen? Zo'n vijftien jaar geleden volgde ik het vak interactieve planvorming op Hogeschool Larenstein. De belangrijkste les was: draagvlak is het bijproduct van een goed doorlopen planproces. Ik krijg dan ook jeuk wanneer iemand zegt draagvlak te willen creëren met een bewonersavond. In lokale en landelijke media verneem ik regelmatig wat er zoal misgaat, maar nu speelt het zich letterlijk voor mijn deur af. In de parkstrook waarlangs ik woon wordt binnenkort een deel van de spoorverdubbeling tussen Utrecht en Woerden uitgevoerd. Ook komt er een fietsstraat. Zelf reis ik regelmatig met de trein en de fietsstraat brengt mij straks sneller naar het station. Ik steun deze projecten en weet: bij bouwwerkzaamheden komt nu eenmaal wat overlast kijken. Ik zie echter een groot gebrek aan regie bij de gemeente en weinig aandacht voor intrinsieke waarden als groen en leefbaarheid.

De bewonersparticipatie startte begin 2014 rond de vormgeving van de fietsstraat en de herinrichting van de parkstrook die door de spoorverdubbeling kleiner wordt. Het was stuitend om te zien dat de werkterreinen en bouwwegen, die de nodige bomen en bosplantsoen extra zouden kosten, pas na kritiek van de bewoners werden geminimaliseerd. Verder op in het proces werd de bewoners duidelijk gemaakt dat de spoorverdubbeling ook inhoudt dat de stadsverwarmingsleidingen en hoogspanningskabels langs het spoor verlegd moeten worden. Deze informatie was al lang bij de eigenaren en hun adviseurs bekend, maar de bewoners moesten hier achter komen via een klakkeloos afgegeven vergunning voor de kap van nog eens 150 bomen in het park. Op vragen naar alternatieve tracés en aanlegtechnieken en het nut van investeren in het achterhaalde stadsverwarmingssysteem wordt nauwelijks in gegaan.

Door de onhandige planvorming ziet het er nu naar uit dat een werk dat in een jaar gereed kan zijn nu vier jaar in beslag gaat nemen. Een gemeente die hoog opgeeft over gezondheid en leefbaarheid in wijken, zou zich ook moeten afvragen hoe ze de stad leefbaar en groen houdt tijdens verbouwingen. Voor allen die aan planvorming en uitvoering van projecten in de stad werken: verplaatst u zich eens in het perspectief van de bewoner en de intrinsieke waarden. Dit zou best nog eens nuttige inzichten op kunnen leveren. Bovendien maak je het jezelf een stuk makkelijker als het om participatie en inspraak gaat!

MICHAEL MEIJER

VVA-lid en hoofddocent ruimtelijke ordening & planologie/
onderzoeker Kenniscentrum Duurzame HavenStad bij
Hogeschool Rotterdam

De parkstrook is aangelegd in Engelse landschapsstijl. Links het spoor dat richting het park verdubbeld wordt.

Als de vernieuwing van de stadsverwarming ongewijzigd doorgaat, zal in dit deel van het park al het bestaande groen sneuvelen.

Stadsbos Eindhoven: Erbarme dich

Goede Vrijdag staat ingevuld als excursiedag naar Eindhoven in het teken van Dutch Design. We bezoeken Stadswoud Eindhoven. De ontwerpers van studio Schep, Marlous Ruiter en Neelke Goossens, zijn onze gastvrouwen en lichten hun twee projecten toe: het rabattenbos en het heidegebied.

Het rabattenbos wordt her-steld in zijn oorspronkelijke vorm. Tussen de bomen lopen vlonderpaden op verschillende hoogtes. De smalle paden komen samen op een centraal uitkijkpunt op 3,50 meter hoogte. Daar zie je de structuur van de rabatten en krijg je informatie over de oorsprong van het rabattenbos, als producent van grenen stammen die voorheen mijngangen stutten. Het tweede project behelst een voormalig Defensie terrein dat wordt ontwikkeld naar een nat heidegebied met veel variatie in droog naar nat.

Een goed uitgedacht plan, maar de ontnuchtering volgt snel. Het rabattenbos ligt er nog net zo slecht afgewerkt bij en tot overmaat van ramp is de uitvoering van het vlonderpad waarschijnlijk in handen geweest van een aannemer die net in de Loosdrechtse plassen 5 km steiger heeft neergezet. Ook van het te ontwikkelen heidegebied is weinig uitgevoerd. Volkomen verwarring. Hoe is het mogelijk dat er niets van

Marlous Ruiter van Studio Schep leidt de deelnemers aan de excursie door het rabattenbos.

het plan is overgenomen? Dat is de belangrijkste vraag die bij de groep boven komt borrelen. De ontwerpers zijn bedankt voor de voorstellen, de afdeling uitvoering heeft het stokje overgenomen en

ondanks herhaaldelijke aan-drang blijft de deur gesloten en wordt het plan naar inzicht van de ambtenaar verwezenlijkt. Hoe dit kan, blijft ook bij terugkeer bij de groep doorzeuren. Bij mij komt het lied ‘Erbarme dich’ naar boven, zowel voor de opdrachtgevende gemeente als voor de realisatie van dit natuurproject. Aansluitend worden we getraakteerd op een toelichting op de plannen van Carlos Faes, beheerder van Philips Fruittuin. Begin 1900 aangelegd om de werknemers van vers fruit te voorzien. Honderd jaar later ligt het accent op een brede maatschappelijke functie in

groen en voedselproductie. Er ligt een vergaand plan om de fruittuin op te nemen in een fiets- en wandelroute naar het aangrenzende Groene Woud, een grootschalig natuurgebied ten noorden van Eindhoven. Misschien lukt het Carlos Faes wel om zijn idee uit te voeren. Meer informatie: www.studio-schep.nl en www.philipsfruit-tuin.nl

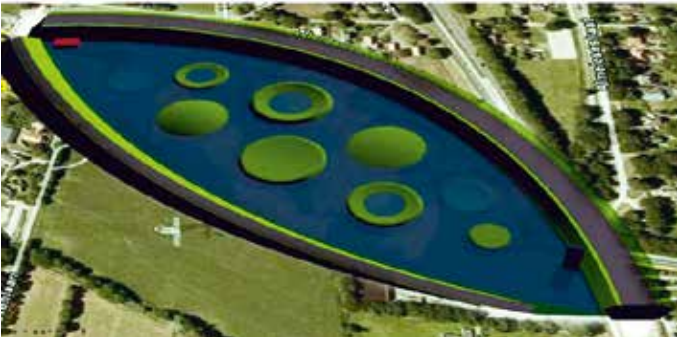
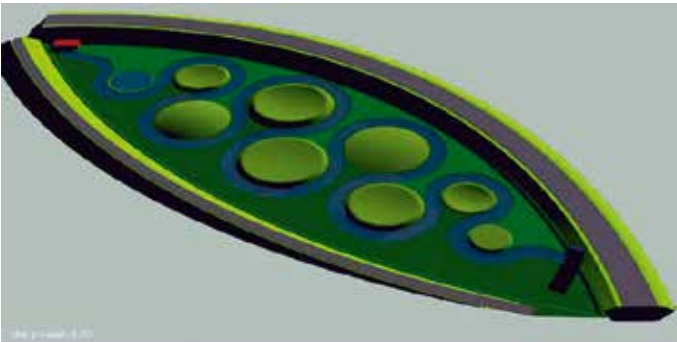
TEKST EN FOTO GERARD ULIJN

Bij de RWZI in Enschede, pal naast de Grolsch Veste, verzamelt zich op 8 april een groepje deelnemers voor de VVA-excursie Stadsregge. Ze krijgen presentaties van Pieter Jelle Damsté (VVA-lid en projectleider bij waterschap Vechtstromen), Ronald Krabbenbos (projectleider gebieds- en natuurontwikkeling bij Eelerwoude) en landschapsarchitect Abe Veenstra over de gebiedsinrichting langs dit boeiende watersysteem in Twente.

Landschappelijke inpassing voor Stadsregge

Onder de naam Stadsregge wordt relatief vervuild stedelijk water gescheiden van landelijk, schoner water en vindt er ook waterberging plaats. Inmiddels zijn daarvoor twee nieuwe beken gegraven. De 5 kilometer lange Wendel tussen Wierden en Almelo vangt het stedelijke water op en voert deze af naar de Vecht. Het schonere landelijke water wordt afgevoerd via de Door-

braak, de andere nieuwe beek van 13 kilometer die de Loolee en de Eksosche Aa verbindt en uitmondt in de Regge. De waterberging is vooral om de mensen in Almelo en Wierden droge voeten te laten houden. Deze twee plaatsen liggen ten opzichte van Enschede en Hengelo in een dal, waardoor bij extreem weer er meer kans is op overstrooming. Tien jaar geleden bleef

Het Waterblad met 'bollen' en 'kommen' waar het water tussendoor wendelt.

Het Kristalbad, waar het effluent van de RWZI biologisch wordt gezuiverd.

Almelo ternauwernood droog, hoewel in Aadorp de straten blank stonden. Om Almelo en Wierden te beschermen is er langs de Wendel een aantal retentiegebieden ingericht voor tijdelijke opslag van water.

Bollen en kommen

Een van deze retentiegebieden is het Waterblad tussen Wierden en Almelo. Damsté staat hier uitgebreid bij stil. Het is een mooi voorbeeld van Dutch Design: hier wordt een ruimtelijke opgave gecombineerd met een bijzondere landschappelijke inpassing. Het plangebied van 4,5 hectare was eerst een stuk niemandsland tussen het verkeersknooppunt Rijksweg 36 en de afbuiging van de N835 naar de Wierdense en Almelsestraat. Dit terwijl het omliggende gebied volop bruist door de ontwikkeling van de woonwijken Zuidbroek (Wierden) en Leemslagen (Almelo) en bedrijventerrein Wendelgoor (Almelo). Voor het project werd een prijsvraag uitgeschreven. Vier landschapontwerpers en kunstenaars presenteerden hun plannen. Het Waterblad, een samenwerking tussen landschapsarchitect Henk Volkers en landschapskunstenaar Jeroen van Westen, won

de wedstrijd. Het ontwerp met drie 'bollen' en drie 'kommen', waar het water tussendoor 'wendelt' komt pas echt tot leven als er veel water het gebied binnenstroomt. De kommen lopen dan als eerste vol, daarna verdwijnen de bollen onder water. Dit geeft zeker vanuit de lucht en vanaf de autowegen een bijzonder effect.

Multifunctioneel gebruik

Ronald Krabbenbos en Abe Veenstra verzorgen een presentatie over een ander project van de Stadsregge: Kristalbad (zie ook VVA Magazine 4, 2013). Veenstra maakte hiervoor het ontwerp. Waar het Waterblad vooral gericht is op waterberging, is Kristalbad multifunctioneler ingericht. Het gebied is geschikt voor zowel waterberging, waterzuivering, recreatie als ecologische verbindingzone. Na de presentatie gaan de deelnemers naar buiten voor een bezoek aan Kristalbad. Het effluent van de RWZI wordt in dit 40 hectare grote gebied ingelaten om het na enige tijd biologisch actief te verlaten. Na de wandeling wordt de middag afgesloten in voetbalsferen met een borrel en een bord warm eten in FC De Kroeg.

TEKST EN FOTO EDWIN VRIEZEN

Rabattenbos

Jongste dijkgraaf ooit gaat studeren bij Helicon MBO Velp

Met zijn 15 jaar is Johannes van der Poel de jongste jeugddijkgraaf ooit! In schooljaar 2016-2017 begint hij bij Helicon MBO Velp aan de opleiding Watermanagement... en daar is de school stiekem best wel trots op!

Johannes van der Poel spreekt na zijn beëdiging als jeugddijkgraaf op 18 februari. foto Studio 7

Al op 14-jarige leeftijd startte Johannes zijn carrière als jeugdbestuurder bij het waterschap. Hij zag een oproep van het Waterschap Vallei en Veluwe en dacht: ik probeer het gewoon! ‘Mijn vader is actief in de politiek, dus de interesse in de bestuurlijke kant van deze functie is me met de paplepel ingegoten. De meeste jeugdbestuurders hebben een ouder die werkzaam is bij het waterschap, maar de enige connectie die ik vooraf had, was dat mijn moeder afkomstig is uit Katwijk aan Zee’, grapt Johannes.

Belangrijk werk
Als jeugddijkgraaf is Johannes voorzitter van het nationale

jeugdwaterschap. Hij wil meer bewustzijn creëren rondom het thema water. In zijn functie van jeugddijkgraaf geeft hij advies aan het waterschap, is voorzitter van circa twintig jeugdbestuurders en bezoekt hij regelmatig congressen. Om ook jongeren een kijkje te geven in de waterwereld, geeft hij gastlessen op basisscholen. ‘Ik kwam tot de ontdekking dat de bevolking van Nederland, inclusief ikzelf, vrij weinig weet over water. Dat vind ik jammer. De reden daarvan is dat we het hier goed geregeld hebben; in het buitenland is het echt heel anders. Zodra het misgaat, zoals bij de Watersnoodramp van 1953 en de hoogwaters van de jaren negentig, komt iedereen er pas achter hoe belangrijk het is wat het waterschap doet.’

Aansprekende opleiding
Voordat de vierdejaars vmbo-scholier jeugddijkgraaf werd, had hij nog nooit van de opleiding Watermanagement gehoord. Op het Jacobus Fruytier Scholengemeenschap in Apeldoorn hoorde hij van klasgenoten veel over economische opleidingen. Na een gesprek met collega's van het waterschap kwam hij bij Helicon MBO Velp terecht. De opleiding Watermanagement sprak hem meteen aan. ‘Ik wilde eigenlijk de

havo gaan doen, maar een mbo niveau 4-opleiding bleek veel beter bij me te passen! Ik ervaar nu watermanagement vanuit de praktijk. Het persoonlijke van Helicon spreekt me ook aan: docenten waren meteen heel open en gastvrij. Mijn plan is om na het mbo een hbo-opleiding te gaan volgen. Dat scheelt me uiteindelijk maar één jaar. Of ik ga aan de slag in het werkveld: het arbeidsperspectief is super!’

Verbindingen tussen waterschap en opleiding
In september begint Johannes met de opleiding. Hij verheugt zich erop met ‘gelijkgestemden’ in de klas te zitten, die dezelfde interesse hebben. Hoe hij zijn studie gaat combineren met het voorzitterschap? Dat is bijna geen vraag meer te noemen. In elk onderwerp rondom het thema water ziet hij verbindingen tussen het waterschap en de opleiding. Hij wil in de leefwereld van jongeren kennis overdragen... en dat gaat deze gemotiveerde en ondernemende jongen zeker lukken!

Het jeugdwaterschapsbestuur is de jongerendenktank van de Nederlandse waterschappen. Wil je hier meer over weten? Kijk dan op de website van het jeugdwaterschap: www.jeugdwaterschap.nl.

‘Mijn plan is om na het mbo een hbo-opleiding te gaan volgen. Of ik ga aan de slag in het werkveld: het arbeidsperspectief is super!’

AGENDA

27 mei
VVA-workshop ‘carrièreperspectief’
ECO-job geeft een carrière-workshop, 10.00-11.30 uur. Gratis voor leden en studenten. Niet-leden betalen €25,00. Meer informatie zie pagina 4. Inschrijven kan via officemanager@vva-larenstein.nl

VVA-excursies
Schrijf je in via de website www.vva-larenstein.nl of eventueel via info@vva-larenstein.nl of 026-3695725. Excursies zijn meestal gratis voor VVA-leden. Studenten kunnen een keer per jaar gratis mee en veelal studiepunten verdienen. Afgestudeerden mogen in het eerste jaar na afstuderen een keer gratis mee.

10 juni
Tiengemeten 9 jaar later
Na het laatste bezoek van de VVA in 2007 heeft de landbouw op het Zeeuwse eiland plaatsgemaakt voor natuur. Anno 2016 is het eiland te verdelen in drie stukken met elk hun eigen sfeer: een kleinschalig agrarisch landschap, een natuurgebied zonder menselijk ingrijpen en een natuurgebied met menselijke regie. Tijdens de excursie verkennen we alle drie delen opnieuw.

Boven op de bostoren in Putten. foto Jeroen Musch

24 juni
Slingertuinen Groningen
De 19e eeuw was de bloeitijd voor de landbouw in Oost-Groningen. Er werden ook vaak slingertuinen aangelegd in de Engelse Landschapsstijl. Door de tijd heen zijn veel van de tuinen verdwenen. De laatste decennia heeft Landschapsbeheer Groningen een groot aantal slingertuinen in oude staat teruggebracht. We bezoeken een aantal tuinen en krijgen meer informatie over het ontstaan en het herstel.

1 juli
Bostoren in Putten
De excursie begint op vrijdagmiddag 1 juli met een rondleiding op het landgoed. We gaan met een gids langs verschillende bomentuinen die door de jaren hier zijn aangelegd. Na de beklimming van de Bostoren gaan we lekker dineren op het landgoed.

9 september
Marker Wadden
Ontwerpen met de natuur. Kan dat? Wel in de Marker Wadden. De aanleg van het natuurgebied met eilanden van klei en slib in het Markermeer begint in 2016. Het gaat om een van de grootste natuurherstelprojecten van Europa, vijf keer zo groot als de Tweede Maasvlakte.

Visualisatie eerste fase Marker Wadden. foto Vista

Van Hall Larenstein
9 en 10 juni
Boominfodagen
Hogeschool Van Hall Larenstein in Velp vormt het decor van de 8e Nederlandse Boominfodag.

27 mei
Seminar Circulaire Economie in de Delta
Van Hall Larenstein organiseert van 9.30 tot 14.30 uur in Velp een seminar, ter gelegenheid van de inauguratie van prof. dr. Toine Smits als leading lector Delta Areas and Resources.

9 juni
Voorlichtingsavond
Voorlichting over deeltijdstudie in Velp voor Tuin- en Landschapsinrichting, Land- en Watermanagement en Bos- en Natuurbeheer. 16:00 - 20:30 uur.

Eerste weekend van juli
Zomerfestival De Groene Loper
Alle drie de partijen op dit landgoed (VHL, Helicon en Studio26) organiseren een gezamenlijk festival vol met dans, muziek, natuur en cultuur.

VHL Trainingen en Cursussen
Meer informatie: Nicole Arentsen, 026-3695640, www.hvhl.nl/bedrijf/ Training+en+Cursussen

start 3 november
Master in deeltijd Project- en Procesmanagement
In de module (PPP) ontwikkelt u in 7-8 maanden uw kennis en managementvaardigheden op het gebied van project- en procesbeheersing.

start 16 november
Opleiding Coördinator Grondwatertechniek
Een 22-daagse opleiding gedurende 7 maanden bestaande uit drie blokken: vakkennis, vaardigheden en persoonlijke vaardigheden.

BIODIVERSITEIT, WAT LEVERT HET OP?

Steeds vaker is biodiversiteit het gespreks-
onderwerp. De toenemende belangstelling is
cruciaal, want een gezonde natuur is belangrijk voor
het maatschappelijk welzijn en de economie. Jammer
genoeg verslechtert de biodiversiteit wereldwijd
waardoor dieren, planten en micro-organismen
afnemen. Hierdoor stimuleert de overheid het
duurzaam gebruik en behoud van biodiversiteit.

Biodiversiteit is meer dan een abstract begrip of
doelstelling. Biodiversiteit is de manier waarop we de
soortenrijkdom in stand kunnen houden en verrijken.

Biodiversiteit draagt bij aan:

- ✓ een gezondere en aantrekkelijkere leefomgeving;
- ✓ een stabiel systeem met positieve invloed op
het klimaat en de economie;
- ✓ positieve invloed op beheer- en onderhoudskosten;
- ✓ positief effect op het welzijn.

De natuurlijke processen die leiden tot biodiversiteit zijn
niet direct eenvoudig te overzien! Echter, juist het inzicht
in deze processen leiden tot biodiversiteit! De grote
vraag is "hoe maakt u biodiversiteit inzichtelijk voor de
ca. 40.000 soorten planten en dieren die in Nederland
voorkomen?" Pragmatisch handelen en eenvoud staan
aan de basis. Het scheppen van voorwaarden vormt de
basis voor een hoge soortenrijkdom.

Meetlat Biodiversiteit®

IPC Groene Ruimte heeft vanuit dit perspectief een
praktisch toepasbare methode ontwikkeld waarmee de
voorwaarden voor biodiversiteit op een objectieve wijze
gemeten kunnen worden; de Meetlat Biodiversiteit®.

Training Biodiversiteit in de praktijk

De driedaagse training **Biodiversiteit in de
praktijk** draagt bij aan inzicht in de processen die
verantwoordelijk zijn voor de soortenrijkdom.

Het verhogen en beheren van biodiversiteit, het verschil
tussen het huidige ecologische groenbeheer en beheer
op basis van biodiversiteit en de factoren voor een hoge
soortenrijkdom zijn onderdeel van deze praktische en
interactieve training.

Voor meer informatie over de Meetlat
Biodiversiteit® en/of de training kunt u
contact opnemen met Rob Arbeider,
trainer/adviseur IPC Groene Ruimte:
026-355 0100 / r.arbeider@ipcgroen.nl

Gebiedsinrichting
Water & Veiligheid
Infrastructuur

De Groesbeek na herinrichting

www.bwz-ingenieurs.nl

ervaren professionals, persoonlijk en betrokken

Van Buiten

Detachering
Werving & Selectie

Ecologie

Rentmeesterij

Ruimtelijke ordening

Plattelandontwikkeling

Landschapsarchitectuur

Hydrologie

Cultuurtechniek

Erfgoed

www.vanbuiten.nl

verbindt mens en werk